

Udostępnianie zbiorów XIX-wiecznych – rekomendacje

1. Na podstawie uchwały Krajowej Rady Bibliotecznej (KRB) podjętej na posiedzeniu w dniu 15 grudnia 2023 r., dotyczącej przesunięcia daty granicznej starego druku z roku 1800 na 1850, Rada Wykonawcza Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (RW KDBASP) rekomenduje objąć szczególną ochroną zbiory z pierwszej połowy XIX stulecia, ulokować je w magazynach jako stare druki, które powinny być lepiej zabezpieczone, oraz poddać je procedurom udostępniania, jakimi objęte są stare druki. Procedury te charakteryzują się większym rygiorem.
2. Biblioteki posiadające cenne zbiory historyczne powinny podzielić zasób na wieczysty i użytkowy, z różnymi zasadami udostępniania.
3. Zbiory bibliotek, które mają wyjątkową wartość i znaczenie dla dziedzictwa narodowego i jako takie mają być wieczyście przechowywane, powinny być objęte, w całości lub części, ochroną narodowego zasobu bibliotecznego.
4. Pozostałe zbiory opublikowane w XIX stuleciu oraz na początku XX w., czyli wydrukowane między 1851 a 1918 r., powinny być udostępniane tylko na miejscu, w czytelnich zbiorów specjalnych, które zazwyczaj są wyposażone w wielopoziomowe systemy zabezpieczeń (bibliotekarz dyżurujący, kamery, rejestracja czytelników, zamek magnetyczny w drzwiach wejściowych, domofon).
5. System monitoringu powinien mieć możliwość długoterminowego zapisu, a obraz w czasie rzeczywistym powinna śledzić co najmniej jedna osoba.
6. Udostępnienie zbiorów XIX-wiecznych będzie realizowane poprzez system komputerowy biblioteki, który umożliwi rejestrację całej drogi publikacji – od chwili zdjęcia jej z półki poprzez udostępnienie do momentu jej powrotu do magazynu. Zintegrowane systemy biblioteczne umożliwią dokładną rejestrację

całej drogi książki z dokładnym przypisaniem odpowiedzialności do konkretnej osoby.

7. Jeżeli publikacja XIX-wieczna zostanie zamówiona na rewersie papierowym (dotyczy zbiorów, które nie zostały jeszcze opracowane komputerowo), wówczas uruchomiona będzie szybka ścieżka opracowania, co pozwoli następnie udostępnić publikację poprzez system komputerowy.
8. Zbiory XIX-wieczne oczekujące na czytelnika w czytelni zbiorów specjalnych powinny być przechowywane podobnie jak zbiory specjalne, w zamkniętych na klucz metalowych szafach, które gwarantują większe bezpieczeństwo.
9. Każdorazowe udostępnienie publikacji XIX-wiecznej czytelnikowi zostanie odnotowane w systemie komputerowym.
10. Publikacje wydrukowane do 1850 r. powinny zostać wydzielone i być traktowane jako starodruki oraz udostępniane tylko przez bibliotekarza dyżurującego, który każdorazowe udostępnienie takiej publikacji odnotuje wraz z nazwiskiem czytelnika.
11. Druki nowsze pozostaną na swoich miejscach na półkach i będą udostępniane na dotychczasowych zasadach, czyli czytelnik samodzielnie z nich skorzysta, ale tylko w czytelniach, w których fizycznie znajduje się osoba dyżurująca, posiadających dodatkowe zabezpieczenia w postaci kamer i zamków magnetycznych.
12. Wszystkie publikacje XIX-wieczne, które posiadają kopie cyfrowe, w pierwszej kolejności udostępniane będą czytelnikowi w tej drugiej formie. W takim przypadku oryginał może być udostępniony tylko wyjątkowo, co może być uzasadnione rodzajem pracy badawczej, np. nad oprawą, filigranami itp.
13. W przypadku złego stanu zachowania obiektu użytkownikowi zaproponuje się skorzystanie z wersji cyfrowej. Biblioteka wówczas wykona skan obiektu i umieści go w bibliotece cyfrowej i/lub udostępni skany zainteresowanemu czytelnikowi.
14. Zbiory XIX-wieczne w złym stanie zachowania przekaże się do pracowni konserwacji zbiorów lub specjalistycznych firm konserwatorskich.

15. Każdy obiekt XIX-wieczny, podobnie jak zbiory specjalne, po zwrocie czytelnika powinien zostać sprawdzony pod kątem kompletności. W przypadku stwierdzenia ubytków sporządzany będzie protokół stwierdzający braki i uszkodzenia.
16. Dyrektor biblioteki lub uprawniona przez niego osoba może odmówić udostępnienia szczególnie cennych egzemplarzy zbiorów ze względu na ich stan zachowania lub wymogi bezpieczeństwa.

Rekomendacje zostały przygotowane w uzgodnieniu z dr. Tomaszem Makowskim, Dyrektorem Biblioteki Narodowej i Przewodniczącym Krajowej Rady Bibliotecznej, oraz z prof. Zdzisławem Pietrzykiem, przedstawicielem Krajowej Rady Bibliotecznej.

Przewodnicząca RW
KDBASP
Danuta Szewczyk-Kłos
Dyrektor Biblioteki
Uniwersytetu Opolskiego